

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

**МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

*(25-літній творчий внесок факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка)*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

За загальною редакцією
Водяного Б. О., Смоляка О. С., Стельмашука З. М.

Тернопіль
2018

УДК 7.091-028.42
ББК 85
М 656

*Рекомендовано до друку вченою радою
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Протокол №9 від 16.05.2018 року*

Рецензенти:

Круль П. Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, академік Академії наук вищої освіти України

Зінків І. Я. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка

Чайка В. М. – доктор педагогічних наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія / за заг. ред. Б. О. Водяного, О. С. Смоляка, З. М. Стельмашука. – Тернопіль: Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, 2018. – 440 с.

ISBN 978-617-595-089-2

У монографії розглянуто творчий доробок колективу факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, висвітлено питання теорії, практики та перспективи розвитку художньої творчості на сучасному етапі, виявлено загальні підходи до організації мистецької діяльності в контексті історії становлення факультету мистецтв.

Розкрито форми мистецької творчості факультету мистецтв серед яких: концертна діяльність художніх колективів факультетського та університетського рівнів, організація і проведення фестивалів-конкурсів, культурно-просвітницька творчість викладачів та студентів факультету мистецтв у музичному, театральному, образотворчому та дизайнерському напрямках, та мистецька діяльність окремих персоналій.

Видання адресоване викладачам та студентам вищих навчальних мистецьких закладів та усім тим, хто займається мистецькою діяльністю.

ISBN 978-617-595-089-2

© Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

2.1.4. Жіноче вокальне тріо «Солов'ї Галичини» (Місько Г. С., Смоляк О. С.).....	107
2.1.5. Тернопільська «ТРІОДА»: пісня – дотик до сердець слухачів (Палій Н. В.).....	115
2.2. Вокально-інструментальні колективи.....	128
2.2.1. Ансамбль народної музики «Музики» (Баньковський А. М., Овод Н. М.).....	128
2.2.2. Творча діяльність ансамблю бандуристів «Барви» (Євгенєва М. В.).....	137
2.2.3. ВІА «Молодість» та його керівник Микола Шамлі (Смоляк О. С., Смоляк П. О.).....	155
2.3. Інструментальні колективи	188
2.3.1. Творча діяльність народно-оркестрових колективів факультету мистецтв (Стельмахук З. М.).....	188
2.3.2. Камерний оркестр Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Довгань О. З.)	200
2.4. Танцювальні колективи	212
2.4.1. Танцювальні колективи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Щур Л. Б.).....	212

РОЗДІЛ III

МИСТЕЦЬКА ТА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ.....	238
---	------------

3.1. Організація та проведення мистецьких фестивалів та конкурсів.....	238
---	-----

2.4. Танцювальні колективи

2.4.1. Танцювальні колективи

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Історія танцювальних колективів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка бере початок з 1969 р., з того часу, коли керівництво танцювального ансамблю очолив Заслужений працівник культури України Василь Починок¹. На той час В. Починок вже був відомим педагогом та балетмейстером-постановником в Україні. Про це свідчить висока оцінка українського мистецтвознавця Андрія Гуменюка, який у своїй книзі «Українські народні танці» серед кращих постановок народних танців 60-х років минулого століття відзначив «Чумацькі радощі», «Рукодільниці», «Козацькі грища» П. Вірського, «Весілля» К. Василенка, «Поліські льонарі» В. Починка та ін. «за оригінальність сценічної драматургії, вдале використання традицій українського хореографічного фольклору» [2, с. 15].

Спочатку танцювальний колектив (у 1969 р. він отримав назву «Промінь») налічував 8 учасників (4 танцювальних пари). У скорому часі це зумовило керівника розширити

¹ Починок Василь Якович – народився 5 травня 1935 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. У 1974 р. закінчив Київський інститут театрального мистецтва (нині Київський університет театру, кіно і телебачення). З 1958 р. – артист Житомирського народного хору «Льонюк». Згодом керівник хореографічного колективу Новоград-Волинського ПК, на базі якого разом з однодумцями організував ансамбль пісні і танцю «Полісся». У 1967 р. отримав звання – Заслужений працівник культури України. З 1968 р. – керівник ансамблю пісні і танцю «Ватра» при Тернопільському заводі «Електроарматура» та керівник при Тернопільському БК «Залізничник». З 1986 по 1999 рр. – художній керівник дитячого фольклорного товариства «Оберіг» при Тернопільському обл. центрі дитячої і юнацької творчості. З 1969–2002 рр. – керівник народного самодіяльного ансамблю танцю «Промінь» при Тернопільському державному педагогічному інституті. У 2001 р. очолив керівництво Народного театру фольклорного танцю «Неопалима купина» при Тернопільському вищому професійному училищі № 4 імені Михайла Паращука, де і працює по сьогодні.

склад колективу, який поповнився за рахунок любителів танцювального мистецтва різних факультетів педінституту.

Активна просвітницька робота керівника серед студентів принесла відповідні результати і вже у 1969–1970 рр. ансамбль танцю «Промінь» налічував 100-150 учасників. Звісно, це спонукало керівника до наполегливої та професійно – орієнтованої організації роботи колективу. Під час перших репетицій керівник створив основний склад, до якого входили талановиті та обдаровані студенти, які мали практичний досвід роботи у різних аматорських танцювальних колективах. Інші, бажаючи навчитись танцювати, стали учасниками підготовчої групи колективу, які працювали над постановкою корпусу, виворотністю, удосконаленням музично-ритмічних навиків та технічною майстерністю. Успіх танцювального колективу зазвичай залежить від професійного підходу керівника до репетиційної роботи, а це – розробити чіткий розклад занять, призначити творчу групу ансамблю, яка відповідає за систематичне відвідування учасників, підібрати відповідний репертуар, розподілити учасників ансамблю у групи на танцювальні номери, розробити структуру занять для кожної групи (основної та підготовчої). Усе це сприяло загальному та швидкому художньому зростанню колективу загалом.

Однією із найперших вдалих танцювальних постановок був український ліричний танець «Барвінок». Номер складався із 13 дівчат та 1 хлопця. Наступною постановкою, яку глядачі старшого покоління пам'ятають й до сьогодні, була українська жартівлива хореографічна композиція «Вулиця», побудована на фрагментах українських вечорниць, де роль запального та енергійного Діда виконав сам Василь Починок.

За короткий термін роботи керівника з колективом концертні програми складались із двох відділень і нараховували 14 танцювальних композицій.

До першого відділення входили: «Вітання», «Троїсті», «Гречаники», «Дівич – вечір», «Триндички», «Шима», «Гуцулка», «Толока». Програма другого відділення була сформована з наступних танців: «Калина», грузинський народний танець «Хорумі», молдавський народний танець «Сирба», угорський народний танець «Чардаш», хореографічна замальовка «Побачення», хореографічна композиція «В сім'ї єдиній» [7].

За час творчої діяльності, працюючи над сценічною культурою та вдосконалюючи свою виконавську майстерність, танцювальний колектив систематично приймав участь у багатьох оглядах-конкурсах, фестивалях, де постійно отримував високі відзнаки та нагороди.

У 1972 році ансамбль танцю «Промінь» став лауреатом Республіканського фестивалю самодіяльного мистецтва УРСР.

У 1973 році репертуар колективу поповнився новими та цікавими танцювальними композиціями у постановці його ж керівника. Серед них: «Гопак», старовинний литовський народний танець «Клумпакоїс» та «Молдавський танець».

У 1975 році в святковому концерті, присвяченому Великій Жовтневій Соціалістичній Революції, ансамбль танцю «Промінь» виконав російський танець «Улица широкая» та «Прикарпатський танець» [13].

На заключному концерті переможців міського огляду колективів художньої самодіяльності (1977 р.) колектив виконував білоруський народний танець «Вечарінка» та болгарський народний танець «Топтя» [9].

В 1970-х рр. виступи ансамблю танцю «Промінь» були яскравою подією не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Завдяки оригінальному репертуару, виконуваному на високому рівні, артистам – аматорам аплодували вдячні глядачі Білорусії, Чехословаччини, Польщі, Болгарії, Молдови та Сибіру.

Так, з 6 по 11 жовтня 1977 р. з цікавою та оригінальною програмою ансамбль танцю «Промінь» із оркестровою групою демонстрували свій талант та пропагували українське хореографічне мистецтво у Молдавській республіці. У той час до його складу входили (на жаль, у списках збереглися не всі повні імена): М. Іочений, В. Люлько, П. Ярошик, П. Куць, А. Шаль, В. Герасименко, О. Герасименко, В. Чоповський, В. Ячнюк, В. Лопух, І. Головатюк, Л. Лавренюк, С. Мулярчук, А. Богайчук, Н. Севастьянова, Г. Мельник, Л. Кучер, І. Білякова, Л. Бокарева, Н. Хлібороб, Н. Кукуруза, І. Єгорова, О. Малимін, М. Когуц, О. Следзінська, Б. Мурій, В. Ферко, І. Іоркіт, В. Смакал, І. Шраєр, Б. Івасів, В. Починок, І. Грибчук [16].

25 жовтня 1977 р. за високу виконавську майстерність та сценічну культуру, значну роботу з ідейно – естетичного виховання молоді ансамблю танцю Тернопільського педагогічного інституту ім/ Я. Галана «Промінь» було присвоєно почесне звання «Народний самодіяльний». Це свідчило про високий професіональний виконавський рівень колективу.

На звітному концерті колективів художньої самодіяльності педагогічного інституту на міському огляді у 1978 р. учасники ансамблю «Промінь» успішно виконали український народний танець «Гопак», молдавський народний танець «Молдавьянська» та білоруський народний танець «Вечарінка» [10].

19 квітня 1978 р. в приміщенні обласної філармонії відбувся концерт кращих колективів художньої самодіяльності м. Тернополя (концерт адресувався учасникам Всесоюзного науково-технічного семінару), в якому приймав участь і народний самодіяльний ансамбль танцю «Промінь» [4].

У травні 1978 р. народний самодіяльний ансамбль танцю «Промінь» брав участь у передачі «Пісня з

Тернопілля», яку транслювало Чернівецьке телебачення. Зі слів диктора прозвучало: «Законом радянського способу життя є міцна дружба республік-сестер, зближення і взаємозбагачення національних культур. Давні братерські взаємини у нас з студентами вузів Російської Федерації, Молдавії, Білорусії. Ми зустрічаємось із ними на фестивалях. І звучать там пісні дружби на різних мовах. На одній із таких зустрічей з друзями наш самодіяльний народний ансамбль танцю, яким керує Заслужений працівник культури Василь Починок, запозичив білоруський народний танець «Вечарінка» (виконується танець «Вечарінка»)... Третім трудовим семестром називаємо ми час роботи студентів у колгоспах підшефного Гусятинського району. Допомагаємо хліборобам зібрати урожай, виступаємо перед ними з бесідами, лекціями і, звичайно, концертами. Виступаємо і перед трудящими сіл Шумського, Кременецького, Чортківського, Заліщицького, Бучацького, Тереховлянського районів. Ми цікавимось фольклором, вивчаємо його. У Зборівському районі, наприклад, записали ось цей танець «Шима» (виконується танець «Шима»). Наші танцюристи і хористи – учасники фестивалів у Польщі, Чехословаччині, Болгарії. У липні хор та ансамбль танцю знову поїдуть до Болгарії і повезуть у дарунок друзям їхній народний танець «Топтя» і пісню «Хубаза си моя горо» (звучить болгарська народна пісня у виконанні Ігоря Проня)...» [3].

Вище сказане свідчить про те, що в цей час була доволі плідна творча діяльність танцювального колективу та значна його активна просвітницька діяльність як на Україні, так і за її межами.

У 1979 році на міському фестивалі народний ансамбль танцю «Промінь» представив глядачам наступні танці: молдавські народні танці «Сербеторяска» та «Хора Маре» (у постановці Заслуженого діяча мистецтв Молдавської РСР Бориса Решетнікова), «Російський народний танець» та

український народний танець «Гопак» (у постановці Заслуженого працівника культури УРСР Василя Починка) [8].

У 1979 р. на міському фестивалі народний ансамбль танцю «Промінь» Тернопільського державного педагогічного інституту порадував глядачів такими танцями, як «Улица широкая», «Вечарінка», «Шима», «Гопак», «Сербеторяска», «Хора Маре», «Топтя» [11].

На міський огляд I туру Всесоюзного огляду-конкурсу, який проходив у 1983 р. в міському палаці культури «Октябрь», репертуар складався із таких танців: «Улица широкая», «Вечарінка», «Прикарпатські коломийки», «Топтя», «Студентський трудовий», «Весільний галичанський», «Рибак», «Карпати, Карпати» [12].

У 1983р. народний самодіяльний ансамбль танцю «Промінь» став переможцем музичного телетурніру «Сонячні кларнети», за що колектив був нагороджений почесною грамотою українського телебачення.

Пам'ятною для колективу була поїздка у м. Томськ, яка тривала двадцять днів. Концертні виступи у Західному Сибіру були особливими для кожного учасника: теплі посмішки та щирі оплески глядачів, (а це були українці, які за свої національні погляди та переконання примусово були виселені на чужину). Програма колективу переважно складалась із стародавніх подільських танців. Крім цього, в репертуарі були танці з суміжних етнографічних районів – Полісся та Центральної Наддніпрянщини, українських народних пісень та інструментальної народної музики.

Запам'ятався виступ концерту танцювального ансамблю у актовій залі місцевого педінституту. З цього приводу тодішній редактор студентського вісника Микола Вишневський згадував, що ансамбль «Промінь»: «...перша радісна іскорка сонця, світла. Символ першого життєдайного тепла всьому живому, усвідомлення краси на землі. Слова ці

можна з повним правом віднести до діяльності народного самодіяльного ансамблю танцю «Промінь», що ось уже майже тридцять років чарує глядачів красою народного танцю. І близько два десятиріччя очолює колектив заслужений працівник культури УРСР Василь Починок. Сюжетні твори, хореографічні композиції, фольклорні танці різних часів та народів незмінно користувались великим успіхом. Де б не виступали танцюристи – в Білорусії, Молдавії, Західному Сибіру, в Болгарії чи селах Поділля – проміння людського бажання в доброті та любові осяває їм стежину до чистого джерела народної культури. І вічно живе барвистий звеличений танець – душа народу, народна історія, життєва краса і мудрість» [1].

З кожним роком творчі хореографічні роботи колективу у постановці Василя Починка набували самобутнього колориту. У розмаїтті художніх образів, композиції та виконавської майстерності створювались танці: «Сваха», «На Івана, на Купала», «Гонивітер», «Краков'як», чоловічий танець «Скоморохи», жіночий танець «Зіронька-чумарочка», «Гречаники», «Партизанський», «Гусак», «Швендя», «Толока», «Подільські чумаки», «Цумандриха», «Чоботи», «Рибаки» та ін.

Пам'ятною та значимою віхою у роботі колективу став звітний концерт, з нагоди 30-ти річчя творчої діяльності, який відбувся 1 грудня 1989 р. у актовій залі Тернопільського педінституту. У програмі концерту були представлені як танцювальні композиції, так і вокальні та інструментальні твори окремих виконавців (додаток 1). Повний зал любителів та поціновувачів танцювального мистецтва зібрались, щоб привітати учасників та аплодувати високій професіональній майстерності їх виконання. Із вітальним словом на сцену виходило чимало гостей та шанувальників цього колективу. Серед них: вихованці Василя Починка (в минулому учасники цього ж танцювального ансамблю), які перейняли

досвід роботи свого наставника та успішно створили танцювальні колективи при різних мистецьких закладах, представники профкому студентів та комітету комсомолу міста та педогогічного інституту, колеги керівника та представники міської влади. Ректорат педінституту нагородив колектив грамотою за активну участь у роботі з пропаганди українського танцювального мистецтва і народних традицій та активне залучення молоді до участі в художній самодіяльності. Несподіваною стала поява на сцені (особливо для представників міської влади) учасники товариства «Вертеп», з якими Василя Починка поєднували творчі ідеї та тісна співпраця [14].

На особливу увагу заслуговують учасники оркестрової групи, які своєю виконавською майстерністю доповнювали та збагачували хореографічні сюжетні композиції, були невід'ємною частиною народного ансамблю танцю «Промінь». У різні роки керівниками та концертмейстерами оркестру були: Микола Чайка, Борис Івасів, Володимир Смакал, Олег Джумага, Богдан Чарнош та Заслужений діяч мистецтв України Микола Шамлі.

За 32 роки творчої діяльності репертуар ансамблю налічував близько 50-ти різнохарактерних, сюжетних хореографічних композицій, замальовок, танців і фрагментів, побудованих як на автентичному матеріалі Тернопільщини, так і на танцювальних традиціях інших народів.

У пам'яті учасників танцювального ансамблю Тернопільського педінституту назавжди залишилася зустріч із танцювальним колективом міста Слівена (Болгарія), які знайомили учасників ансамблю з історією народної хореографії Болгарії, її манерою, характером та стилістичними особливостями виконання.

Танцювальні постановки Василя Починка сповнені багатим змістом, що побудовані на елементах місцевих

обрядів, які знайомлять нове покоління з перлинами української національної культури.

Велику роль у професійному зростанні Василя Починка відігравала творча співпраця з відомими митцями – Павлом Вірським, Ростиславом Захаровим, Борисом Шароварком, Анатолієм Авдієвським та ін. Це була справжня школа для професійного росту керівника [6].

Народний самодіяльний ансамбль танцю «Промінь» під керівництвом Заслуженого працівника культури України Василя Починка – це особлива сторінка історії нашого вузу. Відновлення та збереження танцювальних традицій, систематична робота над вдосконаленням професійності, естетичний та духовний розвиток особистості, високий рівень культури, перемоги та успіхи – це ті основні якості, якими володіли керівник та вихованці танцювального ансамблю «Промінь».

Новою сторінкою в історії танцювальних колективів Тернопільського педагогічного інституту стала діяльність молодіжного фольклорного ансамблю пісні і танцю «Терноцвіт», який був створений у 1981 р., де художнє керівництво очолив Олег Смоляк¹, балетмейстер – Василь Лего, керівник оркестрової групи – Зіновій Стельмахук [5].

Саме ці керівники, маючи досвід роботи в Тернопільському міському палаці культури «Октябрь» (тепер Тернопільський міський палац культури «Березіль» імені Леся Курбаса), працюючи з молодіжним фольклорним ансамблем пісні і танцю «Веснянка», почали роботу над

¹ Смоляк Олег Степанович – народився 1 жовтня 1950 р. в с. Настасів Тернопільського району Тернопільської області. Закінчив Тернопільське державне музичне училище імені Соломії Крушельницької (1973 р.), Львівську державну консерваторію імені Миколи Лисенка (1978 р.), аспірантуру (1990 р.) та докторнатуру (2002 р.) при інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського АН України. Доктор мистецтвознавства (2005 р.), професор (2007 р.), член Національної спілки композиторів України (2004 р.), Лауреат обласної премії в галузі культури за 2016 р. в номінації «Етнографія і музейна справа імені Володимира Гнатюка», автор біля 300 наукових публікацій із них: 3 монографії, 6 навчальних підручників та посібників, 5 збірок народних пісень. Автор 6 збірок літературних творів. Професор кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка.

створенням студентського колективу у педагогічному інституті. За декілька місяців активної творчої роботи фольклорний ансамбль пісні і танцю «Терноцвіт» взяв участь у міському огляді колективів художньої самодіяльності, на якому презентував вокально – хореографічну композицію «Русские березы» (на основі російських народних пісень та мелодій). Члени журі належно оцінили виступ колективу та нагородили його дипломом II ступеня.

Перший звітний концерт ансамблю пісні і танцю «Терноцвіт» відбувся 8-го березня 1983 р. (додаток 2). До програми концерту входили як окремі танцювальні номери (молодіжний танець «Гуцулочка», старовинний місцевий танець «Гаркан», «Російський ліричний з дзвіночками»), так і вокально-хореографічні композиції («Святкує Надзбруччя», «Весняні ігри», «Русская зимушка»). Хорова та оркестрова групи ансамблю пісні і танцю у концертах часто виступали із сольними номерами як повноцінні самостійні колективи. Зокрема в репертуарі хорової групи були наступні твори: українські народні пісні «Горіла сосна», «Ой ти, мамцю, жалуй мене», «Візьму дві коновки», «Скакала жабка» (аранжування Олега Смоляка), «Червона калина» (музика Миколи Хоменка, слова Дмитра Швеця). Інструментальна група ансамблю виконувала як супровід вокально-хореографічних композицій, танцювальних номерів, так і окремі твори («Українська полька», «Карелія», «Волжская фантазия»). Усі концертні номери, що входили у програму звітного концерту були записані у селах та містечках Тернопільщини.

З цією програмою студентський колектив побував з концертами в Кам'янець-Подільському, Івано-Франківському та Дрогобицькому педагогічних інститутах, а також брав активну участь у міських і обласних концертах та оглядах – конкурсах, часто займаючи призові місця.

Активними учасниками фольклорного ансамблю пісні і танцю Тернопільського педагогічного інституту були: Костянтин Шендеровський, Іван Смакула, Володимир Баган, Людмила Яловега, Галина Цвігун, Оксана Задорожна, Марина Сігаєва та інші [15].

Склад учасників ансамблю, в зв'язку із плинністю кадрів, часто змінювалися. Та, незважаючи на це, репертуар «Терноцвіту» поповнювався новими театралізованими постановками, фольклорними танцями та вокально – хореографічними композиціями, які становили основу концертних програм.

У Студентському віснику (1987 р.) знаходимо згадку про один із концертів ансамблю: «Ансамбль пісні і танцю «Терноцвіт» існує лише три роки. Колектив об'єднує 60 студентів, які люблять пісню, танець, ставлять на перше місце естетичне виховання сучасного вчителя. Найрізноманітніші вокально – хореографічні композиції, хореографічні картинки, хорові твори, сольні номери, які виконує «Терноцвіт» під керівництвом Василя Лего***¹, хормейстера Михайла Мякуша завжди привертають до себе увагу. Тепло зустрічають аматорів у Івано-Франківську, Луцьку, Дрогобичі, немало щирих, вдячних слів адресували артистам жителі Тернопільської області. Робота колективу відзначена багатьма грамотами, медалями, дипломами. Чудовий звітний концерт, який нещодавно відбувся, став справжнім святом мистецтва і краси» [1].

Основу репертуару колективу у роки його активної творчої діяльності та розквіту (1980-ті рр.) складали вокально – хореографічні композиції: «Не шуми,

¹ Лего Василь Вікторович – народився 05.01.1950 р. в с. Московський Бобрин Лебединського р-ну Сумської обл. У 1978 р. закінчив Київський державний інститут культури ім. Корнійчука (тепер Київський національний університет культури і мистецтв). З 1978 по 1982 рр. – балетмейстер танцювальної групи ансамблю пісні і танцю «Веснянка» при Тернопільському міському палаці культури «Октябрь». З 1981 року – балетмейстер танцювальної групи ансамблю пісні і танцю «Терноцвіт» при Тернопільському педагогічному інституті ім. Я. Галана. Автор біля 40 хореографічних постановок.

калинонько», «Святкує Надзбруччя», «Русская зимушка» (1983 р.), «Белые березы», «Привітальний» (1983-84 рр.), «Червона гвоздика», «Російські гармоніки» (1985-86 рр.). Справжнім скарбом ансамблю пісні і танцю були окремі танцювальні номери, що базувались на фольклорному матеріалі Тернопільщини: місцеві танці «Гаркан», «Голубка», «Гуцулка» та «Тернопільська полька» (1983-85 рр.). Яскравими танцювальними композиціями були молдавські танці «Бетута» та «Сербеторіаску», «Буковинський танець», закарпатський танець «Березнянка», білоруський народний танець «Білоруські скоки», український народний танець «Гопак» та «Танець з дзвіночками». Родзинкою та окрасою у репертуарі ансамблю стала постановка танцювального дуету «Зустріч на Збручі» у виконанні солістів хореографічної групи Марини Сігаєвої та Юрія Поштаренка. Ця композиція залишилась, як самотійний номер, на довгі роки у репертуарі колективу під назвою «Зустріч», оскільки сюжет танцю розкриває вічну тему взаємного кохання та краси, ніжних взаємовідносин між дівчиною та хлопцем. Активними учасниками танцювальної групи ансамблю були Оксана Конончук, Пігович Тарас, Марина Сігаєва, Юрій Поштаренко, Олена Король, Галина Демчишин та ін.

На початок 90-х років у зв'язку з переходом на іншу форму діяльності попередніх керівників (О. Смоляка, З. Стельмашука та М. Мякуша) фольклорний ансамбль пісні і танцю перестав існувати, залишилася лише танцювальна група як окрема концертна одиниця із попередньою назвою.

У цей період танцювальний колектив поповнив свій репертуар наступними танцювальними композиціями: «Привітальний», «Буковинський танець», «Поліська скакуха», «Тернопільська полька», «Гуцулка» та інші.

Таким чином, аматорський студентський ансамбль пісні і танцю «Терноцвіт», згодом танцювальний ансамбль

«Терноцвіт» залишається в історії ТНПУ ім. В. Гнатюка самобутньою творчою одиницею у відродженні та збереженні національних місцевих традицій. Його керівники своєю працею створювали і демонстрували високий рівень виконавської майстерності своїх вихованців, залучаючи їх до естетики, краси та духовності, таким чином були прикладом для наслідування.

У 2013р. з ініціативи завідуючого кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, доцента, кандидата мистецтвознавства Богдана Водяного, був створений танцювальний ансамбль ТНПУ ім. В. Гнатюка, який отримав назву «Веснянка». Очолила цей колектив асистент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Людмила Щур¹.

У склад танцювального ансамблю увійшли студентки Інституту педагогіки і психології. Підставою для створення цього колективу була навчальна дисципліна «Основи хореографії з методикою навчання», що сприяло виробленню у студентів техніки виконавської майстерності. На заняттях цього предмету студенти мали змогу опанувати основні елементи танцювальних рухів та одночасно реалізовувати їх на сцені. Таким чином сформувався дівочий танцювальний ансамбль, до якого увійшло 18 учасниць: Юлія Бендера, Ольга Гайдучик, Єлизавета Дудко, Анна Жарковська, Марія Коваль, Христина Лизуник, Марія Міщинська, Марія Наливайко, Мар'яна Оборська, Зоряна Павлюк, Галина Панів, Вікторія Пасічник, Тетяна Садівник, Ольга

¹ Щур Людмила Богданівна – народилася 19 червня 1977 року у м. Борщеві Тернопільської обл. У 1996 р. закінчила музичне відділення Чортківського педагогічного училища (нині Чортківський гуманітарно – педагогічний коледж імені Олександра Барвінського). У 2001 р. закінчила музично-педагогічний факультет ТДПУ ім. В. Гнатюка. У 2002 р. закінчила магістратуру Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. З 2001 по 2013 рр. працювала педагогом-організатором та керівником дитячої танцювальної студії «Намистинки» у ТСЗОШ І-го ступеня повного дня з поглибленим вивченням іноземних мов. У 2002 р. працювала вчителем музики у ТСЗОШ № 14. З 2013 р. – асистент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, керівник танцювального ансамблю «Веснянка» ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Скочилияс, Лілія Ямнюк, Юлія Янчинська, Ірина Яремчук, Тетяна Данилюк.

Оскільки першим і доволі успішним концертним номером виявився танець «Веснянка», тому й учасники та керівник ансамблю вирішили надати йому таку ж саму назву.

Наступним завданням у формуванні та становленні колективу було зацікавити студентів більш глибоше і детальніше опанувати мистецтво танцю. Адже хореографія – це систематична й доволі кропітка праця над вдосконаленням як танцювальних постановок, так і її сценічної культури. Спочатку учасники ансамблю опановували більш прості та доступні танцю рухи з метою їх швидшого засвоєння. Це, в свою чергу, спонукало керівника, використовувати відповідні й доступні для них тренувальні вправи, підбирати й відповідний музичний супровід. Насамперед, це стосувалось роботи із гімнастичними палицями та м'ячами, оригінальні ритмічні вправи, танцювальні етюди на середині залу та біля станка, звісно, дали свої результати.

Через декілька років дівочий танцювальний ансамбль «Веснянка» став учасником різноманітних культурно – мистецьких програм, які проводилися на факультеті мистецтв та в педагогічному університеті загалом. В репертуарі колективу чільне місце займав народно – сценічний танець, оскільки він виявився найбільш доступним у реалізації студентами своїх творчих здібностей, сприяв розвитку уяви, художньо – образному мисленню та навіть стимулював до проявів вільної хореографічної імпровізації.

Серед яскравих концертних номерів були вокально – хореографічна композиція «Новий день над Україною», народно-сценічний танець «Хлопці кучеряві», український

народний танець «Плескач», «Танець з хустинами», «Веснянка» та сучасний танець «Перлина Україна».

У 2014 р. танцювальний дует ансамблю у складі Марії Наливайко та Олега Нищоти став лауреатом ІІ премії на ІІ Міжнародному фестивалі – конкурсі «Перлини мистецтв», який проходив у Львові.

Цікавою та своєрідною була робота з учасниками дуету над постановкою конкурсних творів (народно – сценічний танець «Зустріч» та «Весільна полька»), адже народний танець – це своєрідний камертон ідентичності українців, який безумовно має позитивний вплив як на виконавця, так і на глядача.

Участь у конкурсах, звітах, культурно – мистецьких заходах, фестивалях дає можливість набуття сценічного досвіду, спілкування з глядачем, сприяє отриманню позитивних емоцій та безумовно професійного росту та розвитку.

12 травня 2017 р. відбувся святковий концерт, присвячений 77-й річниці ТНПУ ім. В. Гнатюка, де танцювальний ансамбль «Веснянка» виконав наступні танці: «В'язанку старовинних танців Західного Поділля», «Вальс», хореографічну композицію «Ярмарок». Крім цього танцювальний дует у складі Юлії Сушко та Олександра Давлятяна представили глядачам під супровід хорової капели факультету мистецтв (керівник А. Ороновський) жартівливу вокально – хореографічну композицію «Із сиром пироги».

Оскільки концерт визнавався одночасно звітом творчих колективів університету, тому за рішенням журі від Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації ансамбль танцю «Веснянка» був нагороджений дипломом переможця конкурсних творчих звітів професійно-технічних і вищих навчальних закладів І–IV рівнів акредитації.

«Плекаймо у танці майбутнє» – саме під таким гаслом 30 травня 2017 р. на сцені ТНПУ ім. В. Гнатюка відбувся концерт танцювального ансамблю «Веснянка» (додаток 3). Його метою було популяризувати народне хореографічне мистецтво та активно залучати студентську молодь до цього виду діяльності. Танцівники дарували глядачам усе різнобарв'я яскравих хореографічних постановок, які не залишали байдужим жодного глядача у залі. Крім цього в концерті взяли участь вихованці дитячих мистецьких студій, які сформовані при храмі Матері Божої Неустанної Помочі (керівники – Валентина Водяна, Людмила Щур, Галина Яценко). Емоційною кульмінацією концерту, яка не залишила байдужим жодного глядача у залі, стала сучасна хореографічна композиція «Україна», в якій вміло поєднались слово, музика і хореографія. У фінальному та феєричному жартівливому танці «Ярмарок», який вже став візитівкою танцювального ансамблю «Веснянка», танцюристи пригощали усіх гостей пампушками та різними смаколикami з побажаннями здоров'я, радості та миру.

На одній із чергових репетицій учасники танцювального ансамблю «Веснянка» разом із керівником вирішили взяти участь у хореографічному конкурсі. Це потребувало виснажливої роботи над технікою виконання, створенням художнього образу, акторської майстерності, що, безумовно, додає учасникам колективу витримки, сили та додаткової безперервної праці.

Так, танцювальний ансамбль «Веснянка» став учасником VI Міжнародного фестивалю – конкурсу хореографічних та вокально – хореографічних колективів «Самоцвіти», який проходив з 21 по 23 жовтня 2017 р. у Львові.

На конкурс було представлено дві хореографічні композиції у номінації «Народна хореографія» – це «В'язанка старовинних танців Західного Поділля», до якої увійшли такі

старовинні танці Тернопільщини: «Відбивна полька», «Падеспанець» та «Козачок», (записані керівником ансамблю під час експедиції у Борщівському р-ні Тернопільської обл.), та жартівливий народно – сценічний танець «Ярмарок» з відповідним реквізитом та запальним музичним супроводом. На особливу увагу заслуговує «В'язанка старовинних танців Західного Поділля». Якщо інші танці виконувались під фонограму, то ця композиція супроводжувалась автентичним місцевим інструментарієм у виконанні викладачів кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва (Назар Лещук – баян, Маркіян Плахцінський – кларнет, Микола Підколотний – сопілка, Людмила Щур – тамбурін). Журі високо оцінило колектив та нагородило його дипломом лауреата II премії у номінації «Народний танець».

1 квітня 2018 р. у Тернополі проходив II Всеукраїнський фестиваль-конкурс малих форм та творчих колективів інструментального, вокального та хореографічного мистецтва «Файна Україна», організований Київським національним університетом культури і мистецтв та Національною музичною академією України імені Петра Чайковського, на якому танцювальний ансамбль «Веснянка» ТНПУ ім. В. Гнатюка отримав диплом I ступеня у номінації «Народна хореографія».

З нагоди 78 – річниці педагогічного університету на святковому концерті танцювальний ансамбль «Веснянка» представив мистецьку композицію «Україна», народно – сценічний танець «Буковинські залицянки» та український жартівливий танець «Веселі посиденьки».

Останнім часом активними учасниками танцювального ансамблю «Веснянка» є студенти із різних факультетів університету: Марина Бойко, Олександр Давлятян, Аліна Брикайло, Сергій Волохатий, Назар Дробик, Аліна Жаловага, Олег Нищота, Андрій Величко, Степан Буранич (факультет мистецтв), Іван Найко (інженерно-педагогічний

факультет), Каріна Хичій (філологічний факультет), Марія Меленчук (факультет іноземних мов), Марія Тихоліз (Інститут педагогіки і психології), а також випускниці нашого університету – Юлія Сушко (факультет мистецтв) та Наливайко Марія (Інститут педагогіки і психології).

Репертуар танцювального ансамблю «Веснянка» налічує близько 25 – ти народно – сценічних композицій, сюжетних та жартівливих танців, які є окрасою міських концертів та культурно – мистецьких заходів факультету мистецтв та університету.

Таким чином, танцювальні колективи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка від 1969 р. по сьогодні внесли й продовжують вносити вагомий вклад в художньо – естетичний розвиток студентської молоді. У цьому важливу роль відіграли керівники танцювальних ансамблів (В. Починок, В. Лего, Л. Щур), що своїми неповторними постановками щоразу викликали інтерес як у самих танцівників, так і широкого кола глядацької публіки. На це вказують танці «Улица широкая», «Вивертак», «Шима» (постановки В. Починка), «Тернопільська полька», «Поліська скакуха», «Зустріч на Збручі» (постановки В. Лего), «В'язанка старовинних танців Західного Поділля», «Ярмарок», мистецька композиція «Україна» (у постановці Л. Щур). Це свідчить про те, що у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка хореографічне мистецтво займає чільне місце у вихованні студентської молоді, що сприяє потужному відновленню генетичного коду нації.

ДОДАТОК 1

**Програма звітнього концерту
народного самодіяльного танцювального ансамблю
«Промінь» Тернопільського державного
педагогічного інституту ім. Я. Галана
(Актовий зал Тернопільського державного педагогічного
інституту ім. Я. Галана, 1 грудня 1989 р.)**

1. Місцевий танець «Вивертак» (записаний В. Я. Починком у Заліщицькому р-ні Тернопільської обл.).
2. Терпелюк П. Сюїта з гуцульських народних пісень і танців «Радуйся, Гуцуліє!». Виконує оркестр народної музики. Солісти: Ярослав Зуляк та Олег Джумага.
3. Український народний танець з примовками «Триндички». Солісти: Іван Запорожан, Степан Чернецький та Михайло Головень.
4. Українська народна пісня «Гей, Іване!». Виконує солістка оркестру народної музики Надія Соколюк.
5. Молдавська народна пісня «Сирба». Виконує оркестр народної музики.
6. Білоруський народний танець «Вечаріанка» (на основі танцювального фольклору східної частини Білоруської РСР). Солісти: Людмила Лавренюк, В'ячеслав Ячнюк та Олександр Герасименко.
7. Українська народна пісня «Ой, чорна я си чорна».
8. Українська народна пісня «Ой, у полі жито». Виконує дует бандуристок у складі сестер Ольги та Галини Хлопась.
9. Болгарський народний танець «Топтя» Придунайського етнічного району Народної Республіки Болгарії (консультант – народний артист Болгарії Крестю Гочев, балетмейстер Державного ансамблю танцю «Младеж» м. Слівена). Солістка Людмила Лавренюк.

10. Українська народна пісня «Висока верба».
11. Українська народна пісня «Мала я, мала». Виконує Надія Соколюк у супроводі оркестру народної музики.
12. Молдавський народний танець «Сербиторяска» (подарунок молдавських друзів з м. Тирасполя у постановці Заслуженого працівника культури Молдавської РСР Бориса Решетнікова).
13. Рильський М. «Ярослав Галан». Читає Ольга Луцienko.
14. Терпелюк П. «Фантазія». Виконує оркестр народної музики.
15. Українська народна пісня «Я щаслива зроду». Виконує Надія Соколюк у супроводі оркестру народної музики.
16. Український народний танець «Гопак». Солісти: Анатолій Шаль, Василь Лопух, Ігор Головатюк, Володимир Волянюк, Наталія Кіцак.

Ведуча концерту – Ольга Луцienko.

Художній керівник та балетмейстер –
Заслужений працівник культури УРСР
Василь Починок.

Художній керівник та диригент оркестру
народної музики – Олег Джумага.

Концертмейстер – Богдан Чарнош.

ДОДАТОК 2

Програма концерту фольклорного ансамблю пісні і танцю «Терноцвіт» Тернопільського державного педагогічного інституту ім. Я. Галана, присвяченого Міжнародному жіночому дню 8 Березня

(Актовий зал Тернопільського Державного педагогічного
інституту ім. Я. Галана, 8 березня 1983 р.)

1. Вокально-хореографічна композиція «Святкує Надзбруччя». Виконує фольклорний ансамбль пісні і танцю.
2. Українська народна пісня «Горіла сосна». Виконує хорова група ансамблю. Заспівує Оксана Стефурак.
3. Українська народна пісня «Ой, ти мамцю жалуй мене». Заспівують Марія Турецька та Наталія Рудь.
4. Молодіжний танець «Гуцулочка». Виконує танцювальна група ансамблю.
5. Українська полька. Виконує оркестрова група ансамблю.
6. Т. Г. Шевченко. Уривок з поеми «Катерина». Читає Галина Роля.
7. Вокально-хореографічна композиція «Весняні ігри». Виконує фольклорний ансамбль пісні і танцю.
8. Українська народна пісня «Візьму дві коновки». Виконують Оксана Стефурак та Богдан Білик.
9. Веснянка «Скакала жабка». Виконує жіноча група ансамблю.
10. Музика М. Хоменка, слова Д. Швеця «Червона калина».
11. Місцевий танець «Гаркан», записаний у с. Постолівка Гусятинського р-ну. Виконує танцювальна група ансамблю.
12. Сатиричні мініатюри. Читає Борис Єфремов.

13. Російська народна пісня «Коза». Виконує хорова група ансамблю. Солісти Оксана Стефурак та Богдан Білик.
14. Волжская фантазия. Виконують Богдан Водяний, Зіновій Стельмахук та Анатолій Найда.
15. Російський ліричний з дзвіночками. Виконує танцювальна група ансамблю.
16. Музика М. Русіна «Карелія». Виконує Оксана Стефурак.
17. Владимир Равнягин «Пишу тебе, сынок». Читає Валентина Вишнівецька.
18. Вокально-хореографічна композиція «Русская зимушка». Виконує фольклорний ансамблю пісні і танцю.

Програму ведуть Алла Ткачова та
Руслан Стаднійчук.

Художній керівник та хормейстер Олег Смоляк.

Балетмейстер Василь Лего.

Керівник оркестру Зіновій Стельмахук.

ДОДАТОК 3

**Програма концерту
танцювального ансамблю «Веснянка»
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
«Плекаймо у танці майбутнє»
(Актовий зал Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
30 травня 2017р.).**

1. Танець «Привітальний». Виконує танцювальний ансамбль «Веснянка».
2. Великодня музично – хореографічна композиція у виконанні дитячого танцювального ансамблю «Писаночка», дитячого юнацького хору «Благословення» та підготовчої групи театру – студії «Воскресіння» (керівники – Валентина Водяна, Людмила Щур та Галина Яценко)
3. «В'язанка старовинних танців Західного Поділля» – танцює «Веснянка». Концертмейстер Назар Лещук.
4. Сл. О. Матійка, муз. І. Слюти «Гуцулочка» – солістка Наталія Овод та ансамбль народної музики «Музики» факультету мистецтв, керівник – заслужений працівник культури України, доцент – Анатолій Баньковський.
5. Танець «Буковинські залицянки» – танцює «Веснянка». Солістка – Каріна Хичій.
6. Старовинний французький танець «Менует». Виконує дитяча танцювальна студія «Писаночка».
7. Сл. і муз. Н. Май. Весела пісенька «Цьом». Виконує Анастасія Цідило.
8. «У ритмі танго». Виконує – Ольга Попович.
9. Ритмічний танець «Супер – дівчата». Виконує старша група дитячої танцювальної студії «Писаночка».

10. Зекінья де Абреу «Тіко – тіко». Виконують солісти танцювального ансамблю «Веснянка» – Марина Бойко, Юлія Сушко та Марія Наливайко, соло на саксофоні виконує – Ігор Цідило.
11. Хореографічна композиція «Смак кохання». Виконують солісти танцювального ансамблю «Веснянка» – Каріна Хичій та Назар Турковський.
12. Сучасна мистецька композиція «Україна». Виконують: автор віршів та читець – Роман Фестрига, солістка танцювального ансамблю «Веснянка» – Юлія Сушко, учасники дитячих мистецьких студій та студенти I курсу кафедри театрального мистецтва факультету мистецтв.
13. Танець «Україночки». Виконує старша група дитячої танцювальної студії «Писаночка».
14. Ансамбль народної музики «Музики» факультету мистецтв, керівник – заслужений працівник культури України, доцент – Анатолій Баньковський, сл. А. Демиденка, муз. М. Мозгового «Ой несе весна відерце», солісти – Наталія Овод та Руслана Копоть.
15. Хореографічна композиція «Ярмарок». Виконує танцювальний ансамбль «Веснянка».

Ведучі концерту – Христина Коваль і
Тарас Мірошниченко.

Керівник танцювального ансамблю «Веснянка» та
дитячої танцювальної студії «Писаночка» – Людмила
Щур.

Концертмейстер – Назар Лещук.

Список використаних джерел

1. Вишневецький М. Художні самодіяльні колективи, 1987.
2. Гуменюк А. І. Українські народні танці. Київ, 1962. 360 с.
3. Концерт – розповідь аматорів Тернопільського державного педагогічного інституту ім. Я. Галана. Передача Чернівецького телебачення на УТ «Пісня з Тернопілля», друга половина травня 1978 р. / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1978.
4. Концерт кращих колективів художньої самодіяльності міста Тернополя для учасників Всесоюзного науково-технічного семінару / Із власного архіву Василя Яковича Починка. Архів неупорядкований, 1978.
5. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство / за ред. О. С. Смоляка. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. № 2. 212 с.
6. Півторак С. Півстоліття служить українському народові. Тернопіль вечірній. 2005. 18–24 травня. С.11.
7. Програма ансамблю танцю «Промінь» / Із власного архіву Василя Яковича Починка. Архів неупорядкований, 1971.
8. Програма виступу колективу художньої самодіяльності Тернопільського державного педагогічного інституту ім. Я. Галана на міському фестивалі / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1979.
9. Програма заключного концерту переможців міського огляду колективів художньої самодіяльності, присвяченого 60-річчю Великої Жовтневої Соціалістичної Революції / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1977.
10. Програма звітнього концерту колективів художньої самодіяльності Тернопільського державного

- педагогічного інституту на міському огляді, присвяченому 60-річчю ВЛКСМ / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1978.
11. Програма концерту колективів художньої самодіяльності Тернопільського державного педагогічного інституту ім. Я. Галана на міському фестивалі, присвяченому 325-річчю возз'єднання України з Росією, 35-річчю визволення Тернополя від фашистських загарбників, 40-річчю возз'єднання західно-українських земель в єдиній радянській державі / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1979.
12. Програма концерту художньої самодіяльності Тернопільського державного педагогічного інституту ім. Я. Галана на міський огляд I туру Всесоюзного огляду – конкурсу самодіяльної творчості трудящих, присвяченого XXV-му з'їздові КПРС / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1983.
13. Програма святкового концерту 58-річчя Великої Жовтневої Соціалістичної Революції / Із власного архіву Наталії Ігорівни Пронь. Архів неупорядкований, 1975.
14. Програма творчого звітнього концерту народного самодіяльного ансамблю танцю «Промінь» / Із власного архіву Василя Яковича Починка. Архів неупорядкований, 1 грудня 1989.
15. Смоляк О. Автобіографічне. Нарис. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. 168 с.
16. Список учасників ансамблю танцю та оркестрової групи, які їдуть в Молдавську РСР з 6 по 11 жовтня 1977 р. / Із власного архіву Василя Яковича Починка. Архів неупорядкований, 1977.

